

Rejimin ömrü...

Önceki yazılarımızdan birinde rejimin değiştiğini, ancak bu durumun iktidar sahiplerine kısa vadede sağladığı gücün ötesinde orta ve uzun vadede gerçek bir güç sağlayıp sağlamadığının tartışmalı olduğunu belirtmiştik. Aynı yazıda kastımızın fiziksel güç olmadığını, iktidarın esasen yeni bir rejimin kurucusu olarak sahip olması gereken tarihsel gücü ve bununla birlikte meşruiyeti kaybettiğini belirtmiştik.

Bu soruna düz bir bakışın pek çok yanılgıya, hatta kestirme birtakım umutlara yol açabileceğini de söylemeliyiz. Tarihsel güç ve meşruiyetin kaybedilmesi “otomatik” biçimde rejimin çökmesi ve siyasi iktidarın kaybedilmesi anlamına gelmez. Tarihte pek çok rejim bütün çürümüşlüğüne rağmen bürokrasisinin, askeriyesinin, maliyesinin devasa boyutları, gücü, karşıtlarının zayıflığı, dağınıklığı, kararsızlığı ve uluslararası güç dengeleri-ilişkileri nedeniyle ömrünü uzun zaman sürdürebilmiştir. Bunun tarihsel örnekleri arasında farklı ve benzer yönleriyle Rus Çarlığı’nı ve Osmanlı Devleti’ni sayabiliriz.

Uzun yaşamanın sırları!

Tarihe fazla dalmadan ilerleyecek olursak, Saray rejiminin bazen henüz işin başındaymış gibi görünse de gerçekte “sonuna” yaklaştığını ve buradan umutlu birtakım sonuçlar çıkartabileceğimizi söyleyebiliriz. Ancak bu umudu boşlukta bırakmamak şartıyla: Evet, hiçbir rejim kendiliğinden ve otomatik biçimde sona ermez. Bir rejim, gelişme dinamiklerini ve tarihsel meşruiyetini, “zorunluluğunu” kaybetmiş olsa bile yukarıda belirttiğimiz nedenlerden dolayı, muhaliflerini umutsuzluğa düşürecek kadar uzun ömürlü olabilir. İçeride toplumsal güç dengeleri, ekonominin iniş ve çıkışları, politik güçlerin durumu, siyasal geleneklerin etkisi, iktidarı şu veya bu biçimde ayakta tutan ilişkilerin, desteklerin varlığı, muhalefetin hali, gücü, örgütlülük derecesi ve politikaları, önderliklerin niteliği vb. pek çok etken bir rejimin yaşam süresini etkiler. Bu iç etkenlere, onlarla karşılıklı etkileşim içindeki dış etkenleri de ekleyebiliriz. Bu bağlamda, uluslararası çıkarılara dayalı ekonomik, politik ve sınıfsal ilişkiler; dünya çapındaki veya bölgesel plandaki konjonktürel gelişmeler; yatırımlar, ittifaklar, bunların kaderine ilişkin beklenti ve endişeler; bu ilişkilerin değişen veya kolayca değişmeyen yönleri; “dış güçlerin” niyet ve beklentileri, rejimin dış politikasının bunlara yönelik hamleleri; uluslararası planda kabul görebilecek yeterince güçlü bir alternatifin varlığı veya yokluğu vb. pek çok etken sayılabilir.

İhtimaller...

Rejim değişikliği süreçleri genelde sert toplumsal ve politik mücadeleleri içerir. Elbette hiçbir kural mutlak değildir; bazı istisnai durumlar da vardır: Mesela uzunca bir çürüme sürecinin ardından ortaya çıkan yeni bir güçler dengesi, rejimi ayakta tutan ittifakların çözülmesi, uluslararası ekonomik ve siyasi baskılar, bir ekonomik kriz, içine düşülen bir çıkmaz; rejimi neredeyse tek başına kendi şahsında temsil eden kişinin ölümünün yol açtığı “doldurulamaz” bir boşluk vb.

durumlarda egemen sınıflar ve asker-sivil bürokrasi arasında sağlanan bir uzlaşma yoluyla yumuşak bir geçişin sağlanması mümkün olabilir.

Ancak bazı durumlarda süreç çatışmalı bir seyir izler. Tarihsel ömrünü tamamlamış bir rejimin yukarıda vurgulanan nedenlerle geciken yıkımı, var olan çelişkilerin daha da şiddetlenmesine yol açar. Bu da çatışmanın şiddetini artırır. Tarihte Rusya örneğinde görüldüğü üzere, burjuvazinin aczi ve devrim korkusunun yanı sıra işçi sınıfının örgütlü ve etkili bir güç olarak toplumsal ve siyasi mücadele sahnesinde yer alması, devrimci öncünün varlığı, devletin sadece biçiminin değil, tipinin, yani sınıfsal karakterinin de değişmesine yol açar.

Şimdilik bizde ağır basan ihtimal Türkiye'nin rejim sorununun burjuvazinin kendi iç ilişki ve dengeleri çerçevesinde çözüleceğidir. Tabii, buna işlerin çığırından çıkması halinde **askeri darbe** türü "istenmeyen" ihtimalleri de ekleyebiliriz ki bu da burjuva bir çözümdür.

Zorla iktidar...

Genel olarak her iktidarın ömrü kendisini var eden koşullardan daha uzundur. Aynı kural bizim Saray iktidarı için de geçerlidir. Bazı çok önemli iç ve dış desteklerinin yanı sıra kitle desteğinde de belirli bir erime yaşayan Saray iktidarı, buna karşın fiziksel gücünü artırmaya devam etmektedir. Bu, "zor" unsurunun giderek daha fazla devreye girmesi anlamına gelmektedir. İktidar hem içeride hem de dışarıda "yumuşak gücünü" kaybetmiş ve varlığını önemli ölçüde yasal-yarı yasal-yasadışı zor yoluyla sürdürebilir hale gelmiştir. İktidarın halen sahip olduğu seçmen desteği ise artan bir hızla, iyi-kötü bir demokratik meşruiyet kaynağı olma özelliğini hızla kaybetmektedir. 16 Nisan referandumunda yaşananlar, rejimin bütün meşruiyet iddiasını dayandırdığı seçimlerin de demokratik niteliğini kaybettiğini ve iktidarın artık her ne pahasına olursa olsun "seçimle gitmeme" kararlılığında olduğunu göstermektedir. Rejimin "millet" olarak adlandırdığı

kitle, en azından çekirdeği itibariyle, içinde paramiliter ögeleri de barındıran, “tek adama” bağlı bir “baskı ve tehdit aracı” haline gelmeye başlamıştır. Son KHK’larla yapılanlar bu fiziksel gücü (zoru) artırmaya yöneliktir.

Başımı, sonumu..?

Zor unsuru, diktatörlüklerin ve baskı rejimlerinin başlangıç ve son zamanlarında daha açık bir biçim alır. İlkinde bir inşa yöntemi, ikincisinde ise hayatta kalma çabası olarak. Buradan, yani “zora dayalı iktidar” yönünden kalkarak Saray rejiminin başlangıç aşamasında mı yoksa bitiş aşamasında mı olduğu sorusu sorulabilir. “Yeni Bonapartist” rejimin bir yönüyle “kurucu” özellikler taşıması onun bu anlamda “yolun başında” olduğu izlenimini uyandırabilir. Ancak böyle bir izlenim tek başına yanıltıcıdır. Bu “görüntüye” rağmen rejimin gerçekte, on beş yıllık kesintisiz bir iktidar geçmişinin de etkisiyle (Bu pek çok yıpranmanın yanı sıra ahlaki üstünlüğün de kaybına yol açmıştır.) “bitişe” daha yakın olduğunu söyleyebiliriz. (Tabii, yukarıda özellikle vurguladığımız hususları unutmamak kaydıyla.)

Yeni rejimin, belirli koşullarda ve bir süre için alternatifsizlik, sistem içi dengeler, krizin yol açtığı zorunluluklar vb. nedenlerle yerli ve yabancı büyük burjuvazinin desteğini alma ihtimali her zaman vardır. Ancak, halihazırda, bu güçler nezdinde “RTE’nin şahsına yönelik kalıcı güven kaybı”, endişe ve “öngörülemezlik” hali ciddi bir sorundur. Bunlara bir “iç savaş” tehlikesinin yol açtığı dehşetin yanı sıra iktidarın başarısız oldukça tehlikeli bir hal alan dış politikasını da ekleyebiliriz. Zaten emperyalist sistem içindeki başlıca müttefiklerle yaşanan çatışmanın kaynağında Türkiye’nin dış politikasının, bugüne kadar görülmemiş oranda iç politikanın bir yansıması haline dönüşmesi ve bunun da doğrudan RTE’nin iktidar sorunuyla bağlantılı hale gelmesidir. Almanların (ve diğerlerinin) sorunlarının Türkiye ile değil, RTE ile ilgili olduğunu açıkça söylemeleri bu durumdan kaynaklanmaktadır.

Tabii, bir de içerideki avantaj ve üstünlük kayıpları vardır. RTE'nin "yeni Bonapartist" rejimi, hiçbir biçimde, doğrudan taraftarlarının dışındakilerin "rızasını" sağlayacak daha "temiz, dürüst ve ahlâklı" bir toplum vaadi ileri sürebilecek konumda değildir. Her ne kadar bazen "muhalefet" rolü oynamaya çalışsa da, on beş yıldır başta olduğu düşünülduğünde iktidarın ileri sürebileceği bir "temizlik" gerekçesi yoktur. Bir diktatörlüğü "kabul edilebilir" kılan tüm olumsuzluklar iktidarın kendi eseridir! AKP iktidarı boyunca yaşananlar, geçmiştekilerin üzerine Türkiye'nin "bildik" burjuva rejimleri içinde hiçbir biçimde temizlenemeyecek yeni pislükler eklemiştir.

İktidarın "sonuna" ilişkin bir diğer önemli nokta ise Saray rejiminin ömrünün RTE'nin ömrüyle sınırlı olmasıdır. (Burada Atatürkçü-ulusalcı veya başka usullerle yürütülecek bir başka başkanlık rejimi konusuna girmiyoruz!) Bu tür rejimler, güçlü görüntülerine rağmen lider dışındaki bütün birinci sınıf -kurucu kadrolarını zorunlu olarak "yeme" özellikleri nedeniyle tek kişiye muhtaç hale gelir. Bu aynı zamanda bir "kendini yeme" halidir ve rejimin, kurucusunun ölümünün ardından devamını imkânsız kılar.

Tehlikeli ihtimaller...

Tarihsel güç ve meşruiyetin kaybının bugün giderek tek başına kaba-fiziksel güç, yani açık zor yoluyla telafi edilmeye çalışıldığını vurgulamıştık. (Aynı dış politikada olduğu gibi; oyun kurucu bölge gücünden, stratejik derinlikten, "soft power"lardan gelinen yere bir bakın!) Bu fiziksel güç, miadını tamamlamış olsa dahi bir rejimin uzun veya kısa bir süre için devamını sağlayabilir. Yani "Güç, oyunu bozabilir!" Ayrıca burjuva muhalif güçlerin darkafalılığı, acizliği, devlet ve düzenperestliği, bağımsız kitle seferberliklerine ve devrimci kalkışmalara ilişkin korkuları; işçi sınıfının politik geriliği, devrimci kesimlerin güçsüzlük ve kavrayışsızlığı vb. pek çok neden rejimin ömrünü uzatır. Tabii, liderin karakter ve nitelikleri, yani "tarihte kişinin rolü" de çok önemlidir.

Üstelik hiç gitmeme niyetindeki bu lider, çeşitli yasal ve yasadışı yollarla fiziksel gücünü, araçlarını, denetim imkânlarını artırıyorrsa gidişi kolay olmaz...

RTE'nin "yeni Bonapartist gericilik rejimi"nin, değişen toplumsal, politik koşullar, artan çatışmalar ve kendi iç evrimi sonucunda ülke tarihinin klasik anlamda ilk "sivil" Bonapartizmine, hatta paramiliter güçlerin devreye girdiği yarı faşist bir rejime dönüşme ihtimali de vardır. Böyle bir gelişme, uzayan süreyi daha da karmaşık ve tehlikeli hale getirecektir. Bu "uzama" durumu, neden olacağı "iç savaş" ortamı nedeniyle muhtemelen daha "bildik" türden bir Bonapartizme yol açacaktır; bu defa "kardeş kavgasını" engelleme gerekçesiyle gelecek "geleneksel" bir Bonapartizme...

Neticede, tarihsel gücünü ve meşruiyetini kaybetmiş bir rejimin ömrünün uzaması, gidişini de "her bakımdan" daha zor ve yıkıcı bir hale getirebilir!

2019'a bu açıdan da bakmak gerekir!